

УДК 330.3-025.17(477)

ОСОБЛИВОСТІ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

К. В. Резниченко, здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет

Досліджено стратегічні методи запровадження збалансованого розвитку в економіці України. Проведено аналіз поняття “збалансований розвиток”, виявлено вплив його факторів на якість життя населення. Розглянуто, яким чином цілі збалансованого розвитку пов’язані між собою. Виявлені напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення збалансованого розвитку в Україні.

Ключові слова: цілі збалансованого розвитку, індикатори збалансованого розвитку, нормативно-правове забезпечення, парадигма.

Постановка проблеми. Зважаючи на всі складності сучасних умов функціонування економіки все більшої уваги заслуговує питання збалансованого розвитку суспільства. Аналіз даного питання проводиться на рівні країни, кожного міста, регіона, області, у багатьох працях, дослідженнях, наукових розробках. Доцільність таких досліджень зумовлена нерівномірним розподілом ресурсів, населення, якості його життя, впливом на навколишнє середовище, можливостями, сподіваннями та загрозами щодо розвитку майбутніх поколінь. Парадигма суспільства збалансованого розвитку викликана потребою фундаментальних досліджень характеру економічних відносин в умовах глобалізації. Впровадження засад

збалансованого розвитку в Україні забезпечить макроекономічну стабільність, екологічний баланс та соціальну згуртованість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість науковців досліджує особливості збалансованого розвитку, а саме: О.В. Будько, А.М. Вергун, В.О. Власенко, О.В. Захарченко, Н. С. Маркова та інші. Основними аспектами їхніх досліджень було висвітлення нормативно-правової бази у сфері реалізації цілей і завдань збалансованого розвитку, моделей збалансованого розвитку, розроблені для України.

Викладення основного матеріалу. Ключовими факторами у виборі напрямку до безпечної життєдіяльності суспільства є справедливість і збалансованість ресурсів. Саме це було метою конференції ООН з приводу збалансованого розвитку “Ріо+20” у 2012 р. в Ріо-де-Жанейро. Третьою Міжнародною конференцією із збалансованого розвитку став “Саміт Землі 2012”, на якому було обговорено теми регулювання і узгодження глобальних цілей розвитку економіки і збереження навколишнього середовища. На даному заході було доведено, що актуальність питань поставлених на попередній конференції, яка відбулася у 1992 р. дещо знизилась. Було зазначено, що якщо людство буде дотримуватись таких тенденцій у використанні екології, то вже зовсім скоро закінчатся всі природні ресурси і станеться екологічна катастрофа. Поглибленого переосмислення потребують і напрями забезпечення економічного зростання, соціальної рівності, збереження довкілля і раціонального перерозподілу використання ресурсів [1]. Визначення “збалансований розвиток” є офіційно прийнятим в Всесвітній конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку, яка проходила в Ріо-де-Жанейро у 1992 р. Термін “сталий розвиток” є офіційним українським синонімом англійського визначення “sustainable development”, проте якщо дослівно перекладати, то це поняття звучить як “життєздатний розвиток”, в той час як за змістом – “самопідтримуючий розвиток”. Проте, на нашу думку доречним є використання терміну “Збалансований розвиток”. Комісія ООН стверджує, що метою збалансованого розвитку є задоволення потреб сучасного суспільства не ставлячи під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти власні потреби [2].

На основі проведених досліджень, було виявлено, що узгодження цих різних поглядів та їх переклад на мову конкретних заходів, які є засобами досягнення збалансованого розвитку – завдання величезної складності, оскільки всі три елементи збалансованого розвитку повинні розглядатися відповідно до їх потреб. Важливим також є і механізми взаємодії цих трьох концепцій. Економічний і соціальний елементи, взаємодіючи один з одним, породжують такі нові завдання, як досягнення справедливості всередині одного покоління та надання цілеспрямованої допомоги бідним верствам населення.

Збалансований (сталий) розвиток – такий розвиток країн і регіонів, коли економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення і підтримувати життєдіяльність теперішніх та майбутніх поколінь.

Економічна складова - передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів і використання екологічних — природо-, енерго- і матеріало-зберігаючих технологій, включаючи видобуток і переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку і знищення відходів

Екологічна складова - має забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем. Особливе значення має життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність всієї біосфери.

Соціальна складова - орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, в тому числі, на скорочення числа руйнівних конфліктів між людьми.

Рисунок 1 – Вплив складових збалансованого розвитку на якість життя населення

Джерело: Сформовано автором на основі матеріалів [3]

Механізм взаємодії економічного та екологічного елементів розвинув нові ідеї щодо вартісної оцінки та інтерналізації (обліку в економічній звітності підприємств) зовнішніх впливів на навколишнє середовище. Нарешті, зв'язок соціального та екологічного елементів викликав інтерес до таких питань як внутрішньопоколінна і міжпоколінна рівність, включаючи дотримання прав майбутніх поколінь, та участі населення в процесі прийняття рішень [4]. Все ж таки, збалансований розвиток – це керований розвиток. Завдяки системному підходу і сучасним інформаційним технологіям можна з великою швидкістю моделювати різноманітні варіанти напрямів розвитку, з точністю робити прогнози їх результатів та обирати найбільш оптимальний. Збалансований розвиток забезпечує нові якісні умови для забезпечення високого рівня життя людей (рис. 2).

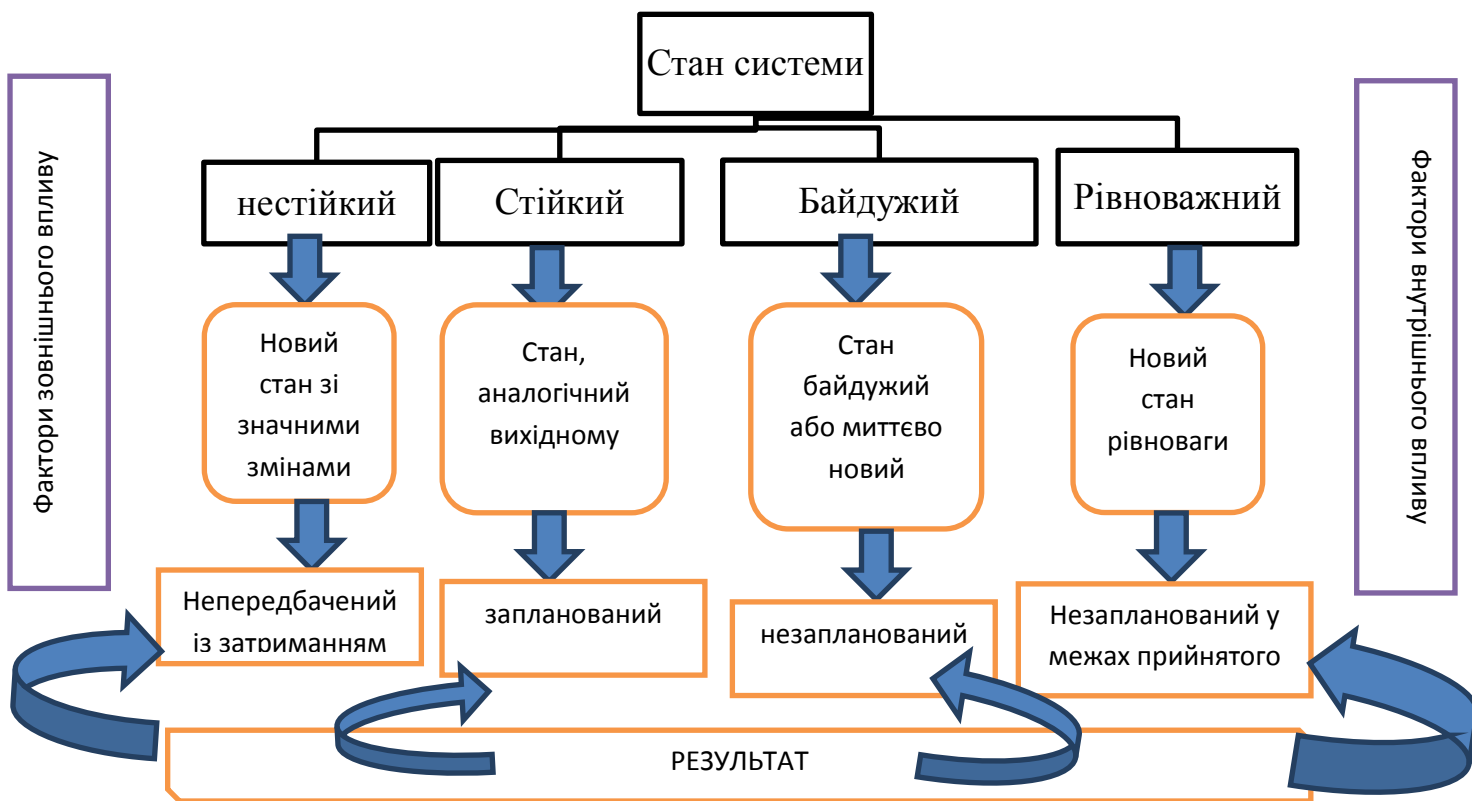

Рисунок 2 – Механізм розвитку економічної схеми

Джерело: сформовано автором на основі матеріалів [5]

Отже, основним у збалансованому розвитку є соціальна, економічна та екологічна складові. Важливе місце у складовій структурі збалансованого розвитку займає економічна складова, яка формує передумови для розвитку решти підсистем (соціальної та екологічної), але при цьому не можна знехтувати впливом всіх факторів, які приводять до певної послідовності. Послідовність станів, процесів, які зумовлюють собою які-небудь дії, явища або систему, яка визначає порядок виду діяльності, відноситься до категорії “механізм” [6].

Україна задекларувала своє бажання переходу на шлях збалансованого розвитку, провівши певну роботу з впровадження принципів даного розвитку. Так, Постановою КМУ № 1123 від 08.10.93 р. було створено національну комісію сталого розвитку України при КМУ, яка у 2003 р. була ліквідована, а натомість була створена Національна комісія зі сталого розвитку при Президентові України. Постановою КМУ № 997 від 16.09.09 р., було створено Національну раду із сталого розвитку України. Також було прийнято ряд правових актів, спрямованих на поступовий перехід країни до сталого розвитку. Було розроблено ряд цілей, які потрібно подолати, а саме:

1. Подолання бідності;
2. Вирішення проблем голоду;
3. Підтримка хорошого здоров'я;
4. Якісна освіта;

5. Гендерна рівність;
6. Чиста вода та належні санітарні умови;
7. Використання відновлювальної енергії;
8. Достойні робочі місця й економічне зростання;
9. Інновації й інфраструктура;
10. Зменшення нерівності;
11. Міста та спільноти що живуть відповідно до критеріїв сталого розвитку;
12. Відповідальне споживання;
13. Захист планети;
14. Забезпечення життя під водою;
15. Забезпечення життя на землі;
16. Мир і справедливість;
17. Співпраця заради досягнення цілей тощо [7].

Великого значення має указ президента “Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”” від 12.01.2015 р. в якому пріоритетною складовою є збалансований розвиток.

Метою даних реформ, є досягнення європейських стандартів життя та зайняти гідне місце у світовому просторі. У “Стратегії-2020” в якості першочергових визначено: розробка нових функцій для системи національної безпеки і оборони, зменшення рівня корупції в країні, реформа судової системи, проведення децентралізації, реформа системи охорони здоров’я і податкова реформа, а також пенсійна реформа тощо.

Висновки і пропозиції. Проаналізувавши особливості збалансованого розвитку можна зауважити, що він є керованим системним розвитком, який містить у собі тісно взаємопов’язані складові: соціальну, економічну і екологічну. При врахуванні причинно-наслідкових зав’язків виділяють три рівні цілей збалансованого розвитку, досягнення яких ґрунтується на групупринципів реалізації даного розвитку. Для контролю, моніторингу досягнення цілей створено індикатори сталого розвитку, які мають властивість сигналізувати про загальні зміни в системі та слугують для розробки важелів стабілізації. Важливим кроком на шляху до формування основ забезпечення збалансованого розвитку є прийняття Указу “Про стратегію сталого розвитку “Україна 2020”, так як, він визначає цілі та показники досягнення даного розвитку, а також напрями і пріоритети розвитку країни на найближчий час. Проте для того, щоб стабілізувати макроекономічну ситуацію та нормалізувати економічний баланс не менш важливим є дотримання Стратегії сталого розвитку “Україна 2020” та досягнення цілей збалансованого розвитку на 2017-2030 рр., прийняти на Саміті ООН у вересні 2015 р., шляхом реалізації нових програм і проектів, якісних перетворень у соціальній, економічній та екологічній складових сталого розвитку нашої держави.

Список використаних джерел

1. Бобух І. М. Сталий розвиток: сутність, принципи і показники виміру / І. М. Бобух // Економічна теорія. – 2015. – № 3. – С. 95-118.
2. Що таке сталий розвиток: [Електронний ресурс]. – <http://www.un.org.ua/en/45-temp/1484-2012-06-11-14-41-36>. – Назва з екрану.
3. Сталий розвиток: [Електронний ресурс]. – https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA#.D0.95.D0.BA.D0.BE.D0.BD.D0.BE.D0.BC.D1.96.D1.87.D0.BD.D0.B0_.D1.81.D0.BA.D0.BB.D0.B0.D0.B4.D0.BE.D0.B2.D0.B0. – Назва з екрану.
4. Сталий розвиток: [Електронний ресурс]. – https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA#.D0.95.D0.BA.D0.BE.D0.BD.D0.BE.D0.BC.D1.96.D1.87.D0.BD.D0.B0_.D1.81.D0.BA.D0.BB.D0.B0.D0.B4.D0.BE.D0.B2.D0.B0. – Назва з екрану.
5. Капелюшка Т. В. Механізм забезпечення сталого розвитку підприємств сфери послуг / Т. В. Капелюшка // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2015. – № 1. – С. 68-75
6. Сталий розвиток: Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** – Назва з екрану.
7. Будько О. В. Нормативно-правове регулювання сталого розвитку підприємств / О.В. Будько // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 2. – С. 40-43.

K. Reznichenko. Peculiarities of balanced development of the state.

The strategic methods of introduction of sustainable development in the Ukrainian economy are explored. Conducted analysis of the concept of "balanced development", the influence of its factors on the quality of life of the population was revealed. Considered how the goals of balanced development are interconnected. Proved that indicators of balanced development, developed by the United Nations Commission on Sustainable Development. The prospects for improving the legal and regulatory framework for balanced development in Ukraine are identified.

Keywords: goals of balanced development, indicators of balanced development, normative legal support, paradigm.

*Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Лункіна Т. І.
Миколаївський національний аграрний університет*